

CÁC BẢO TÀNG Ở ĐÀ NẴNG TRONG VIỆC BẢO TỒN VÀ KHẲNG ĐỊNH GIÁ TRỊ LỊCH SỬ - VĂN HÓA VÙNG QUẢNG NAM - ĐÀ NẴNG

DANANG MUSEUMS IN CONSERVING AND CONFIRMING THE HISTORICAL AND CULTURAL VALUE OF QUANGNAM - DANANG

Trần Thị Mai An

Trường Đại học Sư phạm – Đại học Đà Nẵng

Email: maianp@gmail.com

TÓM TẮT

Đà Nẵng là một thành phố trẻ của khu vực miền Trung – Tây Nguyên Việt Nam. Mạng lưới các bảo tàng ở đây đã thể hiện giá trị biểu trưng cao nhất về tri thức và văn hóa xã hội của con người và vùng đất bản địa. Do cội nguồn văn hóa của vùng đất Đà thành không thể tách rời khỏi đất mẹ Quảng Nam, vì thế, giá trị và vai trò của các bảo tàng ở Đà Nẵng hiện tại không chỉ là sự biểu trưng cho con người thành phố Đà Nẵng, mà rộng hơn, nó còn là sự đại diện, mang những thông điệp văn hóa tiêu biểu cho cả vùng văn hóa xứ Quảng. Bài viết này bàn đến vai trò của các bảo tàng ở Đà Nẵng trong việc bảo tồn và khẳng định các giá trị lịch sử – văn hóa vùng Quảng Nam – Đà Nẵng.

Từ khóa: bảo tàng; bảo tồn; giá trị; văn hóa; phát triển.

ABSTRACT

Danang is a young city in the Central Region and Highlands of Vietnam. The network of museums here has shown the highest symbolic value of knowledge and culture of human society and indigenous land. Because the cultural roots of the Da Nang area cannot be separated from the mother land of Quang Nam, the value and role of the museums in Danang currently are not just for Danang people, but more widely, they are symbols and carry typical cultural messages for the cultural region of Quang. This article discusses the role of the museums in Danang in conserving and confirming the historical and cultural value in Quangnam - Danang.

Key words: museum; conservation; value; culture; development

Bảo tàng là nơi bảo quản và trưng bày các sưu tập về lịch sử tự nhiên và xã hội nhằm phục vụ nhu cầu nghiên cứu, giáo dục, tham quan và hưởng thụ văn hóa của nhân dân¹. Sự xuất hiện của nhiều dạng bảo tàng trong lịch sử xã hội đã phản ánh nhu cầu văn hóa xã hội to lớn của con người. Trong bối cảnh hội nhập, giao lưu, xu thế toàn cầu hóa đang dễ làm nhạt nhòa các ranh giới xác định bản sắc văn hóa tộc người, thì vai trò của bảo tàng, đặc biệt là các bảo tàng địa phương đang được đề cao và coi trọng; bởi lẽ, nhu cầu cần có, cần biết, và cần hiểu về văn hóa xã hội địa phương của con người luôn được hiện hữu, dù ở bất cứ hoàn cảnh nào. Bài viết giới thiệu về các bảo tàng ở thành phố Đà Nẵng, một trường hợp nghiên cứu bàn về vai trò của các bảo tàng địa phương trong việc bảo tồn và khẳng

định giá trị vùng đất quê hương.

1. Mạng lưới các bảo tàng ở Đà Nẵng hiện nay

Đà Nẵng là một trung tâm kinh tế, văn hoá, giáo dục, khoa học và công nghệ lớn của khu vực miền Trung - Tây Nguyên Việt Nam. Nếu xét ở góc độ hành chính, Đà Nẵng là một thành phố trẻ, được tách ra từ tỉnh Quảng Nam - Đà Nẵng vào ngày 6 tháng 11 năm 1996, gồm có 8 quận, huyện, dân số khoảng 887.435 người²; nhưng nếu xét ở góc độ văn hóa, Đà Nẵng không phải chỉ nằm trong phạm vi hành chính đang có, mà thành phố này là một phần thuộc về đất mẹ Quảng Nam, chứa đựng những giá trị văn hóa Quảng Nam. Đã hơn 18 năm từ ngày chia tách từ tỉnh Quảng Nam - Đà Nẵng, đó là một con số không quá ngắn để hình thành và xây

¹Luật Di sản văn hóa, số 28/2001/QH10 Về Di sản văn hóa, Điều 47.

² Theo Tổng điều tra dân số và Nhà ở Việt Nam năm 2009. Tổng cục Thống kê Việt Nam, 2009.

dựng một thành phố trẻ, nhưng cũng không phải là quá dài để đủ hình thành những sắc thái văn hóa riêng biệt. Vùng đất Đà Nẵng, con người Đà Nẵng, dù dưới một hình hài thành phố mới, nhưng ngôn ngữ ấy, ngữ điệu ấy trong giọng nói, tích cách ấy, tư duy ấy vẫn bắt nguồn từ đất mẹ Quảng Nam. Tinh hoa xứ Đà thành trong bối cảnh hội nhập, giao lưu ngày nay vừa đặt được dấu ấn tươi trẻ, mạnh mẽ, năng động của một đô thị đang phát triển, với những thành tựu nổi bật của cơ sở hạ tầng, vật chất kỹ thuật, vừa đồng thời khẳng định hơn nữa sự bền chặt gắn gũi của dòng chảy văn hóa xứ Quảng, yếu tố đặc trưng không thể tách rời trong dấu ấn văn hóa giữa một Đà Nẵng hiện đại và vùng đất mẹ Quảng Nam.

Từ thực tế cội nguồn văn hóa đó, có thể thấy giá trị và vai trò của các bảo tàng ở Đà Nẵng hiện tại không chỉ là sự biểu trưng cho con người, thành phố Đà Nẵng, mà rộng hơn, nó còn là sự đại diện, mang những thông điệp văn hóa tiêu biểu cho cả vùng văn hóa xứ Quảng.

Thành phố Đà Nẵng hiện có 4 bảo tàng, gồm Bảo tàng Đà Nẵng, Bảo tàng điêu khắc Chăm, Bảo tàng Hồ Chí Minh chi nhánh quân khu 5 và Bảo tàng Đồng Đình. Các bảo tàng này có thời điểm hình thành và quy mô xây dựng khác nhau, nhưng đều đang là những địa chỉ hấp dẫn đối với khách du lịch, và là sự tự hào của người dân địa phương khi nhắc đến các địa điểm lưu giữ dấu ấn lịch sử, văn hóa của vùng đất quê hương. Cụ thể như sau:

Bảo tàng Đà Nẵng - nơi lưu giữ lịch sử hình thành và phát triển của thành phố Đà Nẵng. Được thành lập từ năm 1989, và xây dựng mới vào năm 2011 trong khuôn viên Di tích quốc gia thành Điện Hải, số 24 Trần Phú, phường Thạch Thang, quận Hải Châu, với diện tích trưng bày hơn 3000m². Bảo tàng Đà Nẵng đang lưu giữ gần 14.000 hiện vật, tư liệu. Nội dung trưng bày của Bảo tàng Đà Nẵng bao gồm các chủ đề chính như lịch sử tự nhiên và xã hội Đà Nẵng, lịch sử đấu tranh cách mạng; chứng tích chiến tranh của Mỹ ở Đà Nẵng và vùng phụ cận, và đặc trưng văn hóa

các dân tộc ở Đà Nẵng.

Bảo tàng điêu khắc Chăm, nằm ở góc đường Bạch Đằng và Trưng Nữ Vương, bên dòng sông Hàn. Đây là một công trình kiến trúc hết sức độc đáo, hình thành từ cách đây hơn 100 năm, chứa đựng nhiều giá trị lịch sử văn hóa.

Như chúng ta đã biết, vùng Quảng Nam - Đà Nẵng, trước khi trở thành một phần lãnh thổ của quốc gia Đại Việt vào năm 1306, đã thuộc lãnh thổ Amaravati của vương quốc Champa. Đây là khu vực có vị trí quan trọng, thể hiện rõ vai trò của tư tưởng đạo Balamôn giáo trong đời sống văn hóa xã hội Champa. Vì vậy, đây cũng là vùng đất được vua Chăm cho xây dựng nhiều đền thờ, đình cao là thờ tự thần Siva.

Hiện tại, Bảo tàng điêu khắc Chăm Đà Nẵng lưu giữ gần 2.000 hiện vật lớn nhỏ, hầu hết các tác phẩm điêu khắc là những tác phẩm nguyên bản trên 3 chất liệu chính là sa thạch, đất nung và đồng; trong đó phần lớn là sa thạch, có niên đại từ thế kỷ VII đến thế kỷ XV, thuộc nhiều phong cách nghệ thuật khác nhau. Phía ngoài khuôn viên của Bảo tàng, các mảng đài thờ, tượng đá được xếp đặt rải rác, hài hòa với không gian thoáng mát và trong lành, xen kẽ giữa những cây cổ thụ, làm tăng thêm vẻ cổ kính, bí ẩn của Bảo tàng. Bên trong tòa nhà Bảo tàng trưng bày gần 500 hiện vật, được phân chia thành các phòng trưng bày: Mỹ Sơn, Trà Kiệu, Đồng Dương, Tháp Mẫm, các hành lang Quảng Trị, Quảng Nam, Quảng Ngãi, Kon Tum, Quảng Bình và Bình Định. Hơn 1.200 hiện vật còn lại được lưu giữ cẩn thận trong kho. Đây là cách phân loại hiện vật để trưng bày theo nguồn gốc địa điểm nơi di vật được phát hiện hoặc khai quật³. Bảo tàng Điêu khắc Chăm còn là nơi lưu giữ 3 bảo vật quốc gia thuộc nền Văn hóa Champa, đó là Tượng Bồ tát Tara, Đài thờ Mỹ Sơn E1, và Đài thờ

³ Sự trưng bày, phân loại hiện vật này theo ý tưởng của Henri Parmentier, một nhà khảo cổ học người Pháp, chuyên gia nghiên cứu về văn hóa Champa cổ. Ông là người góp phần quan trọng trong việc thu thập, bảo tồn những hiện vật thuộc nền văn hóa Chăm ở Mỹ Sơn, và phục hồi các di tích Angkor ở Campuchia.

Trà Kiệu.

Bảo tàng Hồ Chí Minh - Chi nhánh Quân khu 5, tọa lạc tại số 01 đường Duy Tân, được khởi công xây dựng vào năm 1976 tại thành phố Đà Nẵng. Ngày 19 tháng 5 năm 1977, Bảo tàng chính thức đi vào hoạt động, và được xếp hạng là bảo tàng Quốc gia hạng hai vào năm 1995. Nơi đây, theo nguyện vọng của nhân dân và lực lượng vũ trang Quân khu 5, ngôi Nhà sàn và ao cá Bác Hồ được dựng lại theo tỷ lệ 1/1 đúng với di tích ở Thủ đô Hà Nội.

Với diện tích rộng hơn 9 ha, Bảo tàng được chia làm hai phần chính là khu trưng bày ngoài trời và các phòng trưng bày bên trong. Khu trưng bày ngoài trời bao gồm khuôn viên Nhà sàn với vườn cây, ao cá Bác Hồ, và khu vực trưng bày các vũ khí thể khối lớn như: máy bay, xe tăng, xe bọc thép, các khẩu pháo từ 75mm đến 175mm..., các loại vũ khí của quân đội Pháp, Mỹ bị bộ đội Khu 5 thu được, và sử dụng đánh địch trong các cuộc chiến tranh giải phóng dân tộc và bảo vệ Tổ quốc. Khu nhà trưng bày gồm 4 phòng trưng bày, giới thiệu về cuộc đời, sự nghiệp cách mạng của anh hùng giải phóng dân tộc, danh nhân văn hóa thế giới Hồ Chí Minh; cùng 8 nhà trưng bày hàng ngàn hình ảnh, hiện vật về sự ra đời, chiến đấu và chiến thắng của các lực lượng vũ trang Khu 5. Đặc biệt có nhiều hình ảnh, hiện vật quý hiếm được trưng bày thể hiện sự sáng tạo, độc đáo, hiệu quả của sức mạnh chiến tranh nhân dân địa phương Khu 5 trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và Mỹ, thể hiện tấm lòng son sắt, thủy chung của đồng bào, cán bộ và chiến sĩ Khu V đối với Bác Hồ và tình cảm sâu nặng của Bác Hồ đối với đồng bào, chiến sĩ Khu 5.

Bảo tàng Đồng Đình⁴, nằm ở khu vực thượng lưu suối Bụt, Bán đảo Sơn Trà, phường Thọ Quang, quận Sơn Trà, thành phố Đà Nẵng.

⁴ Đồng Đình là loại cây họ cau (caryota mitisour) mọc phổ biến ở rừng cấm quốc gia Sơn Trà. Loại cây này mọc tự nhiên và được trồng thêm chung quanh khu vực bảo tàng như một điểm nhấn cho cảnh quan sinh thái chung và được lấy làm tên là “Bảo tàng Đồng Đình”.

Đây là bảo tàng tư nhân, một điểm nhấn của làng quê Việt giữa lòng thành phố trẻ hiện đại.

Ngày 28/01/2011 là ngày đầu tiên bảo tàng Đồng Đình đi vào hoạt động. Đó là kết quả của 40 năm góp nhặt, sưu tập nhiều cổ vật quý, trên chặng đường làm phim tài liệu truyền hình khắp vùng miền của ông Đoàn Huy Giao⁵. Là một nhà thơ, nhà đạo diễn, NSUT Đoàn Huy Giao với niềm say mê, đam mê cổ vật đã dành tâm huyết tạo ra một địa chỉ văn hóa độc đáo kết hợp hài hòa giữa bảo tồn không gian sinh thái rừng với việc lưu giữ giá trị văn hóa cổ xưa của dân tộc. Bộ sưu tập của NSUT Đoàn Huy Giao khá đồ sộ. Các cổ vật có niên đại từ 1000 - 2500 năm thuộc các nền văn hóa Champa, Sa Huỳnh, Đông Sơn, Óc Eo, Đại Việt...; bộ sưu tập dân tộc học từ các buôn làng dân tộc thiểu số miền Trung - Tây Nguyên như chiếc trống bằng da voi của một thủ lĩnh Mơ Nông, chim thần, áo vỏ cây...; hay con thuyền độc mộc và chiếc cà ràng được tìm thấy dưới lòng sông Đồng Nai Thượng; hàng loạt công cụ và linh khí thuộc nền văn hóa rừng thiêng của các tộc người thiểu số ở Tây Nguyên; hay Nhà ký ức làng chài, một ngôi nhà làm toàn bằng các vật liệu từ hai chiếc thuyền đi biển của một trong những làng ngư dân cổ nhất Đà Nẵng là Làng chài Nam Thọ, đã được NSUT Đoàn Huy Giao tái hiện lại ở không gian của bảo tàng Đồng Đình.

Các chuyên gia đánh giá bộ sưu tập gồm cổ của Bảo tàng Đồng Đình được cho là có một không hai hiện nay với một số tiêu bản quý nhìn thấy lần đầu ở Việt Nam như: chiếc đĩa gốm men lam đắp nổi hình cá chép tìm thấy ở khu vực tháp Đồng Dương có niên đại thế kỷ thứ XVI (triều Mạc); một Kosa Linga bằng bạc tìm thấy ở kinh thành Trà Kiệu...

2. Các bảo tàng ở Đà Nẵng góp phần bảo tồn và phát huy các giá trị lịch sử, văn hóa quê hương

- Như đã đề cập, các giá trị vùng đất và con

⁵ Tên thật là Nguyễn Trì. Ông là một nhà thơ, đạo diễn phim tài liệu truyền hình khá nổi tiếng với những bộ phim như Lá hát, Trở về, Gặp lại mùa cúc quỳ, Tâm tình Xuman...

người Đà Nẵng có được hôm nay chưa bao giờ là một dòng chảy văn hóa riêng biệt tách khỏi giá trị văn hóa xứ Quảng nói riêng và văn hóa Việt Nam nói chung. Sắc thái của xứ Quảng Nam - Đà Nẵng từ thời tiền sơ sử cho đến các mốc đánh dấu sự thay đổi chủ quyền trên vùng đất đều được lưu giữ lại qua hệ thống trưng bày phong phú của Bảo tàng Đà Nẵng, Bảo tàng Hồ Chí Minh quân khu 5.

Ở Bảo tàng Đà Nẵng, với mục đích cốt lõi là khắc họa một Đà Nẵng trong tiến trình lịch sử - văn hóa của đất nước, nên các hiện vật nơi đây đã khẳng định được tiến trình phát triển ấy. Bảo tàng có cấu trúc ba tầng, tầng một trưng bày các hiện vật ở mảng chủ đề về địa lý tự nhiên, về vùng đất Đà Nẵng thời tiền sơ sử, các bộ sưu tập cổ vật, đời sống của ngư dân biển và cảng biển, đô thị Đà Nẵng trước năm 1975, tranh ảnh về Đà Nẵng trong tiến trình hội nhập và phát triển, các làng nghề thủ công truyền thống; tầng hai trưng bày chuyên đề về Đà Nẵng với các sự kiện của thành phố trong việc mở đầu mặt trận chống thực dân pháp 1858-1860, các phong trào yêu nước trước năm 1930, kháng chiến chống Pháp, Mỹ; tầng 3 trưng bày đặc trưng văn hóa các dân tộc trên địa bàn TP Đà Nẵng và các tỉnh lân cận... Sự bố trí các khu trưng bày như vậy đã làm rõ được tính lịch đại, đồng đại của lịch sử - văn hóa Đà Nẵng nói riêng và xứ Quảng nói chung.

Với bảo tàng Hồ Chí Minh, chi nhánh quân khu 5, nơi đây không chỉ đóng góp vào việc khẳng định, tôn vinh vị lãnh tụ kính yêu của dân tộc Việt Nam, mà còn là nơi giúp các thế hệ con em Đà Nẵng có cái nhìn sâu sắc hơn về cuộc đấu tranh của cha ông trong quá trình bảo vệ độc lập dân tộc, thống nhất đất nước, cũng như tình cảm của nhân dân nơi này dành cho Chủ tịch Hồ Chí Minh. Bảo tàng có nhiều hình ảnh, hiện vật quý hiếm thể hiện tấm lòng son sắt, thủy chung của đồng bào, cán bộ và chiến sĩ Khu 5 nói chung, địa phương Đà Nẵng nói riêng đối với Bác Hồ, với công cuộc đấu tranh, bảo vệ quê hương Đà Nẵng, đơn cử như bộ khóa chốt chì của anh hùng liệt sĩ Đặng Tiến Lợi dùng để đánh mìn vào khu rada của Mỹ ngụy ở bán đảo Sơn Trà vào ngày 15/8/1972; đôi dép của chị Phan

Thị Mùa - nữ biệt động thành phố Đà Nẵng; chiếc mũng hai đáy của ông bà Hồ Lễ Phương ở phường Hòa Cường, Đà Nẵng dùng để chuyển tài liệu bí mật cho con trai là đồng chí Hồ Lễ Ân, cán bộ cách mạng hoạt động ở thành phố từ 1965 đến 1970, tuyệt đối an toàn, địch không phát hiện được...

Bên cạnh đó, không chỉ hướng đến sự bảo tồn, Bảo tàng Đà Nẵng, Bảo tàng Hồ Chí Minh còn đóng góp rất lớn vào việc phát huy di sản lịch sử, văn hóa vùng đất quê hương thông qua các hoạt động, sự kiện, triển lãm liên tiếp được tổ chức tại đây⁶. Đơn cử, chỉ trong hai tháng đầu năm 2014, lượng khách tham quan đến Bảo tàng Đà Nẵng đã đạt đến con số hơn 13.242 lượt khách trong đó hơn 2.086 lượt khách nước ngoài. Tăng hơn cùng kì năm 2013 gấp 2,3 lần, lượt khách nước ngoài tăng 1,7 lần. Con số này so với cùng kì 2012 gấp 11,8 lần, lượt khách nước ngoài gấp 13,4 [4]. Như vậy có thể thấy, lượng khách đến với Bảo tàng Đà Nẵng năm sau đã tăng hơn năm trước, và tăng với tỉ lệ rất cao. Sự gia tăng về lượt khách đã đem đến một không khí sôi nổi, một diện mạo mới cho Bảo tàng. Điều đáng chú ý ở đây là số lượng

⁶Các hoạt động thành công trong năm 2013 của bảo tàng là: Triển lãm ảnh "Câu chuyện những dòng sông" của nhiếp ảnh gia Lâm Tứ Khoa được tổ chức vào tháng 4-5/2013; Triển lãm "Đa dạng sinh học thành phố Đà Nẵng năm 2013" vào tháng 5-6/2013; Triển lãm ảnh "Đà Nẵng, những góc nhìn" được tổ chức vào tháng 6-2013 nhân dịp Kỷ niệm 10 năm Đà Nẵng trở thành đô thị loại 1; Triển lãm "Đa cam - Lương tri và Công lý" tổ chức vào tháng 7/2013; Triển lãm chuyên đề mang tên "Tinh hoa cổ vật Phật giáo tại Đà Nẵng" vào tháng 8; Hội thảo khoa học "Vai trò của Nguyễn Tri Phương trên mặt trận Đà Nẵng trong kháng chiến chống liên quân Pháp - Tây Ban Nha, 1858-1860" do Hội Khoa học Lịch sử Đà Nẵng, Hội Khoa học Lịch sử Huế phối hợp cùng Bảo tàng Đà Nẵng tổ chức. Đặc biệt, lần đầu tiên những bản đồ, tư liệu cổ về hai Quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa do Việt Nam và các nước khác, trong đó có cả Trung Quốc được ra mắt công chúng Đà Nẵng và cả nước tại Triển lãm trưng bày "Những tư liệu mới về chủ quyền của Việt Nam đối với Quần đảo Hoàng Sa" tổ chức vào tháng 1/2013. Trong tháng 11-2013, bảo tàng đã tổ chức Lễ tiếp nhận 70 hiện vật là các kỷ vật chiến tranh, cổ vật quý do các cán bộ Cách mạng, nhà nghiên cứu-sưu tầm trong và ngoài thành phố Đà Nẵng hiến tặng, nâng số hiện vật được hiến tặng cả năm 2013 lên 151 hiện vật.

và thành phần khách nước ngoài khá phong phú, bao gồm: Hàn Quốc, Trung Quốc, Nhật Bản, Mỹ, Canada... Điều này đã góp phần đưa Bảo tàng đến gần hơn với công chúng hơn. Bên cạnh đó, cũng ở khía cạnh khẳng định, trao truyền các giá trị yêu nước, tinh thần đấu tranh bất khuất của con người xứ Quảng nói riêng và dân tộc Việt Nam nói chung, Bảo tàng Đà Nẵng cùng với Bảo tàng Hồ Chí Minh chi nhánh quân khu 5 đã có các hoạt động giáo dục và chương trình công chúng mang tính giáo dục cao như: tổ chức các hoạt động “hướng về nguồn”; các buổi sinh hoạt chuyên đề, sinh hoạt câu lạc bộ “Em yêu lịch sử” với chủ đề “Hướng về biển đảo Việt Nam”; các buổi nói chuyện về chủ quyền biển đảo cho giới trẻ; tổ chức các giờ học lịch sử các trường học trên địa bàn thành phố; các buổi cảm nhận, trải nghiệm cho các đối tượng là học sinh của các trường Phù Đổng, THPT Trần Phú, THPT Hoàng Hoa Thám qua chương trình “Hành trình đến với Bảo tàng Đà Nẵng và di tích thành Điện Hải”...

- So với hai bảo tàng vừa đề cập ở trên, Bảo tàng điêu khắc Chăm từ lâu đã là một địa chỉ núp chân du khách khi đến vùng xứ Quảng - Đà Nẵng. Quá khứ vàng son ghi dấu nghệ thuật điêu khắc đá tinh xảo của các nghệ nhân thuộc vương quốc Champa xưa đang được lưu giữ qua các bộ sưu tập đất nung, đá, kim loại tại bảo tàng. Các hiện vật trưng bày này đã làm rõ hơn giá trị lịch sử lâu năm của vùng đất xứ Quảng. Sự giao thoa văn hóa Chăm Việt đã góp phần xây dựng một tính cách người xứ Quảng hiền hòa, cần cù trong lao động, nhưng cũng rất quyết đoán, mạnh mẽ trong cuộc sống.

Trong hệ thống các bảo tàng ở Đà Nẵng, bảo tàng điêu khắc Chăm là bảo tàng được xây dựng sớm nhất, và được đánh giá là bảo tàng có kiến trúc đẹp nhất trong các bảo tàng ở Việt Nam⁷.

Hiện nay, bảo tàng là một trong những địa chỉ du lịch nổi bật của thành phố. Chỉ riêng năm 2013, bảo tàng đã đón hơn 151.143 tổng lượt khách tham quan, trong đó có 137.103 khách quốc tế, và 14.040 khách nội địa [5]. Bên cạnh đó, bảo tàng còn thường xuyên có các hoạt động trưng bày hiện vật lưu động ở các quốc gia trên thế giới, và các tọa đàm nghiên cứu về việc bảo tồn và phát triển các loại hình nghệ thuật của văn hóa Chăm.

- Đối với Bảo tàng tư nhân Đồng Đình, không gian và hiện vật trưng bày nơi đây đã khắc họa lên một khu nhà vườn trung du truyền thống của xứ Quảng, trong đó các giá trị văn hóa tiêu biểu của cộng đồng bản địa được bảo tồn và lưu giữ. Đặc biệt ở đây, các giá trị di sản văn hóa vùng biển quê hương được thể hiện qua “Nhà ký ức làng chài” rất ấn tượng. Đó là một bộ sưu tập các công cụ lao động, các vật dụng, phương tiện đi lại, trang phục trong sinh hoạt hàng ngày và lễ hội của cộng đồng ngư dân, mô phỏng một trong những làng biển cổ nhất Đà Nẵng là làng chài Nam Thọ. Chủ đích trưng bày này đã hướng đến việc khẳng định có một sắc thái văn hóa biển truyền thống của người dân vùng Quảng Nam - Đà Nẵng. Hiện nay, bảo tàng Đồng Đình cũng là một trong các điểm du lịch hấp dẫn của thành phố Đà Nẵng.

3. Vài nhận xét

Như vậy có thể thấy, sự có mặt của các bảo tàng trên địa bàn thành phố Đà Nẵng đã có vai trò rất lớn trong việc giới thiệu, khẳng định và bảo tồn lịch sử tự nhiên, xã hội, văn hóa và con người vùng đất quê hương. Thông qua các phân tích trên, chúng tôi nhận thấy:

Thứ nhất, các bảo tàng ở đây đã có *thời gian hoạt động tương đối lâu*.

Thứ hai, *các bảo tàng có sự đa dạng về mô hình chủ thể và quản lý*: có bảo tàng địa phương,

⁷Vào khoảng những năm cuối thế kỷ XIX, những người Pháp và Việt yêu khảo cổ học (đặc biệt là những người làm việc cho trường Viễn Đông Bác Cổ - EFEO), đã tập trung về địa điểm này nhiều hiện vật điêu khắc Chăm được tìm thấy ở các đền tháp trong vùng Đà Nẵng, Quảng Nam và các tỉnh lân cận. Ý tưởng xây dựng một bảo tàng, nơi lưu giữ các tác phẩm điêu khắc Chăm được hình thành. Tháng 7 năm 1915,

bảo tàng chính thức được xây dựng với sự giúp đỡ của Viện Viễn Đông Bác Cổ (Pháp) ở Hà Nội. Đến năm 1919 thì tòa nhà đầu tiên của Bảo tàng chính thức hoàn thành theo thiết kế của hai kiến trúc sư người Pháp là Delaval và Auclair. Sau đó, bảo tàng trải qua 2 lần mở rộng nữa, nhưng vẫn giữ được phong cách kiến trúc ban đầu cho đến ngày nay.

bảo tàng danh nhân, bảo tàng do Nhà nước quản lý và bảo tàng tư nhân.

Thứ ba, *nội dung trưng bày của các bảo tàng khá đa dạng, phong phú*, không chỉ làm nổi bật chủ thể hướng đến của bảo tàng, mà còn góp phần rất lớn tạo nên một mạng lưới bảo tàng rất có giá trị về văn hóa - lịch sử Việt Nam nói chung, vùng đất xứ Quảng - Đà thành nói riêng.

Nhìn chung, các chương trình, nội dung trưng bày, các nghiên cứu chuyên đề đã và đang

thực hiện tại các bảo tàng ở Đà Nẵng đã thể hiện được sự đa dạng hóa các hoạt động của bảo tàng, hướng đến công chúng với tính chất chuyên nghiệp cao. Các bảo tàng đã thật sự có sự đóng góp lớn trong việc bảo tồn và phát triển lịch sử - văn hóa địa phương, góp phần giữ được mạch sống của hiện vật, làm cho hiện vật được sống trong đời sống xã hội, khiến sự tồn tại của các bảo tàng càng có ý nghĩa sâu sắc hơn, mang tính nhân văn hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Văn Huy (2005), *Từ Dân tộc học đến bảo tàng Dân tộc học, Con đường học tập và nghiên cứu*, tập II, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
- [2] John Micklethwait (2013), *“Temples of delight”*, *Special report: Museums. The Economist*, truy cập tại <http://www.economist.com>.
- [3] Phan Ngọc Mỹ, *“Bảo tàng Đà Nẵng, một điểm thu hút khách tham quan”*, truy cập tại <http://www.danangtourism.gov.vn>.
- [4] Sở Văn hóa thể thao và du lịch, Bảo tàng Đà Nẵng (2013), *Báo cáo tổng kết công tác năm 2013 và phương hướng, nhiệm vụ năm 2014*.
- [5] Sở Văn hóa Thể thao và Du lịch Đà Nẵng, Bảo tàng điêu khắc Chăm (2014), *Báo cáo về việc cung cấp số lượng khách tham quan tại Bảo tàng Điêu khắc Chăm tháng 12, năm 2013*.